

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Haandbog i Verdens-Historien. Første Deel

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 445. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1833_518A_1-txt-shoot-idm24046/facsimile.pdf (tilgået 12. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

felt-Mand og for Tyranniet i sin Barndom kan visse aabenbare Laster være fordærlige, men alle Laster besætte, som Frihedens Fiender, det fuldvorne Tyranni, og maas, naar den hoiere Magt tillader, foreviis det, som Chinas Exempel lægger tydelig for Dagen, da det under lige Umstændigheder er et karnagtigt Spørgsmaal: hvad Tyrannen (Tyranniets Statholder) for Dilettet hedder, eller i hvilket Land hans krigsbarste Knebhaber oprindelig har hjemme; thi Helten har et Navn og Bergeen et Fæderland, men Tyrannen og hans Slaver har ingen af Delene.

Ligesom det derfor alene er Vigt paa hele den kannede Verden, der udmærker den Kometerne Liv og Dren fra alle sine Brødre, og Kampen for Alt (ant Caesar ant nihil) der har skaffet Rom en udmærket Plads i Universals-Historien, saaledes er ogsaa Selvs-Beherskelsen og Krigs-Lysten, som udsprang af den klare Indsigt i, hvad Folket krævede for at tjene Bærket, de eneste ægte Komerske Dyder, der afsnede os Opmærksomhed. Dette indjaae allerede Potos, der, til vor Læse, som en oplyst Græker, havde Lyne til at forsaae os, som en mildt behandlede Komerske Slave, den bedste Leilighed til at betragte og bestræve Tyrannen i sin heieste Glæde, da han havde nemt ved et Dieblik at lade høimodig paa Gæstet af Kareschago og paa Aften af Korinth. Derfor bemærker han meget rigtig, at den Spartaniske Forfatning er den Eneste af de Græske, der lader sig sammenligne med den Komerske, og giver, som en fin Græker, den Sidste sit forjente Skuds-Maal, ved at give den Fortrinnet; thi han laster den Lykurgiske Forfatning paa Skramt, fordi den ikke passede, da Spartanerne vilde opkaste sig til Herrer over hele Grækenland og Kolhyfta-Mænd i Aften, men han laster den for ramme Livor, fordi den med al muelig Naifomhed, Larvelighed og Hærfærdighed hjemme,

ubskædte idet Herfles Ege og Uretfærdighed med
 Andre, og Rosen, han nu lægger paa den Romerske
 Forfatning, for et Bælt, der, ikke nøiet med at beholde
 sit Eget og forsvare sin Frihed, trængte efter høiere
 Ting, og fandt det skønnere og præsigtigere at bes-
 herfke alle Bælt og giøre sig til hele Verdens Midde-
 Punkt*), denne Roes er ingenlunde stærre, end at vi med
 god Samvittighed kan underskrive den, skiondt vi, der
 ei længer har det Romerske Sæd over Hovedet, maae finde
 os kaldede til at forklare den lidt tydeligere. Alting hjer-
 me var nemlig beregnet paa at den ene Rind skulde holde den
 Anden i Steden, som er den eneste Fred, der kan findes
 blandt Røvere, thi Borg-Mestere havde vel hede den
 udoende Magt og Raad-Mændene (Senater) den Lege-
 vende, men Pæsten for saavidt den Dømmende, at Alles
 Her, Liv og Gods stod i deres Haand, og saavel Borg-Mestrene,
 (Consulens) som Døer-Domstøeren (Prætoren) og Polit-Mes-
 steren (Censoren) havde Almueen Ret til aarlig at vælge, og den
 Lege-Mænd (Tribuner) kunde ikke blot emskede enhver
 Raad-Endning men lukke Raad-Stuen**). Fordelen var her-
 ved saa naabenbar paa en letfærdig, grændig, vreladen og sters-
 mende Pæstels Side, at det maatte synes umueligt, Røvers-
 Staten kunde staae et Aarhundrede, end sigt fra Gallen til
 Nordbrands-Krigen; men, uden at mislende det mestertlige
 Greb, Patriererne havde paa at benytte sig af Vædelernes Døers-
 tro, saalænge den varede, maa dog Statens Natligbed cabens
 dar især tilskrives den bestandige Krig, og den strænge
 Krigs-Lugt, som Pæsten fandt sig i, fordi Abelen selv
 gik i Spidsen og gav Exemptet, og Vælfen seiede, saa Krigen
 blev seierlig og Seirene til alle Romeres Fordel.
 Denne Romerske Krigs-Lugt, som Polyd prægtig har

*) Polys. VI, 46—48.

**) Polys. VI, 9—16.

bestyret og kunde ei nok som voromme*), er vel i den nyere Tid blevet almindelig kendt og sporet i Indretningen af alle Europæiske Staters Krigs-Væsen, som er en Efterligning af Romernes, men det var dog nogle Dage forbeholdt i Napoleons Tider, Menninger og Indtog, at see et virkelig Billede af den Stands, som derud fordem udbredtes over Roms Legioner og beejstredes selv Pøbelen for „den store Nation“ og den store Plan at gjøre Rom „til hele Verdens Midelpunkt.“ Man indbildte sig nemlig kun forjævet, at have lært Romerne Krigs-Konsten af, med alle dens Hemmeligheder, fordi Man, uden anden Personens-Anseelse, end Keiseren var, ubekræftede af alt tjenstgigt Mandskab, hader dem end, som hørt sammen, Naar Liv under rette Vinkler, giver stolt Løsen og strænge Krigs-Atvikler, gier Vagt og runderer, uddeler Prægt og Kærs-Tegn i Overflodighed, og tager Tiende (Dreierer) til Galden af dem, Man ei alle kan bære; thi vel er alt dette Romerske Lærdomme; men det nytter altsammen Intet, naar Landet er fattigt, som er bestandsdig Krig, med Lov til Alt mod Hjenden, falles Udsigt til de højeste Værdigheder som Tapperheds Belønning, og Deel i den majestæ glimrende Udsigt til Verdens-Throne. Denne Land besatde Patricierne ligesom Begyndelsen, og den udbredt sig ved Keiserernes Indtog (Triumpher) og ved de Tappers Vig-Vejangelse, af hvis Lov-Taler Torvet gjenleved, selv efterat Plebiets havde faaet Afgang til Consulats, og Italiens Undertrykkelse, som for Pøbelen var hele Verdens, var for alle Romere et effektivt Pant paa hvad der stod tilbage. Den samme Land var som et Gjenfærd over Patricierne og deres Legioner: Ligeværdigheden, i Middels-Alderen, der med lignende Udsigter, underkastede sig Klostrens Tugten, men de havde kun tynd Lykke, fordi den Gud, de vilde betjene dem af, var dem baade for Klog og for stærk og

*) Poth. VI. 17--40.

for øgte, saa han betende sig kun af dem til en Tid, afsprede
saa det konglige Mærke, de havde fremtaget ved hvils Dag,
og lod dem sige negne til Spot og Latter. Det paatog
nu Skole-Mestrene sig at opnaae den Romerske
Aand af sin Classiske Graec, i en andrledes yndig Skis-
selst, som den Frihedens og Oplysningens Genius,
der beherskede Verden i Augusti guldne Dage, og de smaa
„Latinerer“ som troede paa Epoget og ønskede at see
dem, skiondt det gies i dem, underkastede sig taalmodig Skole-
Lugten, som en nødvendig Betingelse; men da saa Napo-
leon kom, uvaglig, som Man havde bestroet den Genius
eller Dæmon, da gik det, som med Hamlets Aand i Gød-
theds Roman, at Mærkerne blev selv bange for ham og
forsøgte den sotte Kops, til de mærkede, det var kun en stor
Skits-Spillet, der gjællede med dem og forsvandt, da
Rollen var ude. Nu maaned der vel igjen mangenleeds paa
en Brist, men det har aabenbar ingen Art, thi naar Man
indtager nogle gamle Skole-Mestere og deres udsaacrede Efters-
Mænd, træe hvilken Stør eller Smaa paa det Romerske Spe-
gelse, og finde det endnu mindre Umagen værdt at underkaste
sig Latiner-Lugten for at besættis af Lomhedens, Lærdoms-
mens og Dødens Aand, der umuelig kan findes enten saa lys-
levende eller saa smagfuld Klædt i den Latinske Grammatik og
den Romerske Literatur, som i Frankrig og Italien,
hvor Man spogende indvies i dens Lybets Hemmeligheder.

Dog, skiondt det vel endnu er nødvendigt, naar Man ei
vil indkømmis Romerske Lægnis et Haars-Værd meer
i Universal-Historien, end Man nødes til, da at drage lidt
til Føltis med deres lærde Mundt-Berovander, med Penes-
Spidser: deres eget frygtelige Vaaben; saa maaned slige Skys-
ge-Tægninger dog altid, ligesom Rom's gamle Døds-Magt,
kun anses for et nødvendigt Lend, Man ønsker hvarest
mueligt at blive kvit og komme fra, tilbage til den viefelge

